



Luuk van Middelaar

Djokovic mengt 'antivax', New Age en nationalisme

Steeds duiken nieuwe details op in een bizar verhaal. Zo blijft tot het laatst onzeker of Novak Djokovic vanaf volgende week mag dingen naar zijn tiende titel op de Australian Open. Maandag maakte een rechter een eind aan zijn detentie in een quarantainehotel voor afgewezen asielzoekers. De medische uitzondering die de Servische tennisser had ingeroepen om ongevaccineerd Australië binnen te komen, werd geldig verklaard, voorlopig.

In de zaak-Djokovic komen als in een brandpunt tal van conflicten en scheidslijnen uit het coronatijdperk samen. Het begon in Australië, waar de publieke opinie verontwaardigd reageerde op de uitzondering voor een mondiale superster, verleend door de toernooiorganisatie. Wat, hij wel? „Regels zijn regels, zeker als het om onze grenzen gaat”, zei de Australische premier Scott Morrison. Weliswaar zijn de autoriteiten nu door een lokale rechter op de vingers getikt, maar de minister voor immigratie kan het visum intrekken en beraadt zich nog. Deugde bijvoorbeeld de QR-code van Djokovic' cruciale positieve coronatest van 16 december wel? *Der Spiegel* beweerde dinsdag van niet.

Djokovic' persoonlijkheid en overtuigingen maken hem potentieel tot icoon van de antivax-beweging

Zijn eigen land ervoer de detentie van de sportheld als een krenking. Wie aan Novak komt, komt aan Servië. In Servische vlaggen gehulde fans bestormden maandag in Melbourne de auto waarin ze hun sportheld vermoedden, „Bevrijd hem!” scanderend. De Servische president Aleksander Vucic sprak van „intimidatie”. Premier Ana Brnabic belde met haar Australische collega met het verzoek „Novak Djokovic eerlijk te behandelen”.

De vader van de tennisser zag het groter: „Vandaag gooien ze hem in de bak, morgen ketenen ze hem. [...] Maar Novak is de Spartacus van de nieuwe wereld, die geen onrecht, kolonialisme en hypocrisie aanvaardt.” Tegen Russische media noemde hij zijn zoon het „symbool en de leider van de libertarische wereld, een wereld van arme en onderdrukte naties en mensen”. Het kleine Servië als slachtoffer van westerse machten, vaccinweigerars als geketende strijders voor vrijheid - hier zijn de complottheorieën niet ver weg.

Djokovic' persoonlijkheid en overtuigingen maken hem potenti-

eel tot icoon van de mondiale antivax-beweging. In juni 2020 - de halve wereld in of net uit lockdown - organiseerde de Serviër uitdagend een proftoernooi in Kroatië, maar toen talloze spelers onder wie hijzelf corona opliepen, moest hij spijt beuigen. Al in april dat jaar had hij zich laten ontvallen: „Ik ben tegen vaccins en zou niet gedwongen willen worden ze te nemen; als dat de regel en wet wordt, wat zal er dan gebeuren?”

Zijn New-Age-achtige opvattingen en geloof in wonderdokters waren in het tenniscircuit bekend. Djokovic gelooft dat emoties water kunnen zuiveren. Ook bezoekt hij regelmatig een nep-piramide in Bosnië om zijn lichaam met 'positieve ionen' te laden. Geen wonder dat Rafael Nadal vorige week koeltjes reageerde op de visaproblemen van zijn collega: „Vaststaat dat wie gevaccineerd is, in Australië en overal kan spelen. Ik geloof in de wetenschap. De wereld heeft genoeg geleden door het virus. Hij is verantwoordelijk voor zijn eigen keuzes.”

Zoals de antivaxbeweging een mix is van antroposofen, libertariërs en extreem-rechts, zo komen bij Djokovic deze lijnen samen. Geboren in 1987 groeide hij op tijdens de burgeroorlogen waarin Joegoslavië uiteenviel. Een sterke identificatie met de Servische staat is dan voorstelbaar. Maar was het echt nodig om recentelijk op de foto te gaan met een commandant en vertrouweling van oorlogsmisdadiger Ratko Mladic?

Djokovic heeft een ambivalente relatie met het publiek, dat in Europa en Amerika niet van hem houdt. Zoals elke sporter wil hij applaus, maar hij speelt het beste als hij wordt uitgefloten. Eénmaal sloot het westerse publiek hem wel in de armen: tijdens de finale van de US Open 2021, die hij verloor. Blijkens zijn dankwoord achteraf roerde het Djokovic zeer. Wellicht speelde mee dat zijn tegenstander een Rus was (Daniil Medvedev), in de Amerikaanse verbeelding vandoes de vijand. Maar ik denk dat het New-Yorkse publiek hem vooral de zege gunde omdat Djokovic dan een 'seizoensslam' zou behalen, alle vier de grand slams in één kalenderjaar, én zijn 21ste grandslamtitel. Daarmee zou hij zijn rivalen Federer en Nadal, beiden met 20 titels, achter zich laten en dus geschiedenis schrijven. De New Yorkers stunden hem omdat ze getuige wilden zijn van een historisch moment.

De volgende kans op die 21ste titel ligt er in Melbourne. Een groot deel van het publiek heeft hij alvast tegen zich. Al is er ook een andere geschiedenis waarin 'Novax' Djokovic zich dezer dagen een plaats verworft: eentje buiten de tennisbaan, die van nieuwe spanningen in de post-pandemische wereld.